

Danijela Župančić

DJEČJI GLASOVI

Već u dječjem uzrastu manifestira se darovitost za pjevanje. Prema nastavnomu planu i programu (iz 2006.) u nastavi Glazbene kulture, uz obvezno slušanje i upoznavanje glazbe, među najčešće izvođenim aktivnostima u osnovnim školama jest pjevanje jer djeca vole pjevati i vrlo rado na taj način sudjeluju u nastavi. Pjevanje pozitivno utječe na dječji organizam jer pravilno i učestalo disanje razvija prsni koš, povećava rad srca, živaca, kapacitet pluća, pridonosi boljoj cirkulaciji krvi i djeca fizički jačaju. Također, pridonosi razvoju njihove muzikalnosti i ljubavi prema glazbi (N. Cvejić, Savremeni belkanto, 1980.).

Mnogi vokalni pedagozi postavljaju pitanje trebaju li se prirodne sklonosti vokalno talentirane djece razvijati od rane dobi i trebaju li školovati glas u dječjem uzrastu. Mišljenja su podijeljena, pa tako prvi smatraju da dječji glas treba prepustiti prirodnomu razvoju i da školovanje treba započeti nakon mutacije u kojoj se događaju jake promjene u jačini, obujmu, snazi i boji. Školovanje, prema mišljenju prvih, treba biti usmjereno prema stjecanju opće glazbene kulture. Učenje pjevanja zamara djecu, kažu, i predstavlja opasnost za nježni dječji glas i zdravlje ako se ne vodi računa o pravilnom obučavanju takvih glasova. Bolje je i potrebnije u početku učiti svirati neki instrument i čekati da se prirodne sklonosti jače razviju. Postoje, naravno, i oni suprotnoga mišljenja koji tvrde da je bolje što ranije krenuti u zdravo racionalno, individualno i obzirno podučavanje, posebice onu fizički razvijenu djecu te prirodno razvijenoga sluha.

»Budućnost glazbe u osnovnim je školama«, izjavio je njemački muzikolog A. F. Kretzschmar. To se u konačnici pokazalo istinitim, jer ako mogu učiti instrumente (osobito puhačke) u godinama razvoja pluća, onda mogu i pjevanje. Prema mišljenju francuskoga liječnika fonijatra L. A. Seconda pjevač za dvadeset minu-

ta dubokim disanjem udahne više zraka nego netko tko ne pjeva za cijeli sat. Svakako, mlade glasove treba dati na dobru individualnu poduku. Često djeca oponašaju loše pjevače, a oni se po zborovima ne štede jer još nemaju znanja i umijeća u tome, pa forsiraju glasove kako bi se što bolje čuli. Takvo pjevanje dovodi do oboljenja, gubitka glasa i ružnih navika kroz dulje razdoblje. Te se navike teško otklanjaju. Upravo iz tog razloga nastale su škole pjevanja (*schola cantorum*) u 4. st. u kojima su dječaci stjecali glazbeno i vokalno obrazovanje za potrebe bogoslužja. U početku su pjevali koral, a poslije, u doba procvata višeglasja, najvišu dionicu *cantus* umjesto ženskih glasova. O njihovoj naobrazbi vodio je brigu *magister puerorum*, jedan od članova kapele. U školama se radilo na punoći i zvučnosti tona, ljepoti boje, jasnoj dikciji, fraziranju i dinamici. Mnogi kompozitori u kasnijim razdobljima počeli su naobrazbu upravo u dječjim zborovima.

Poučavanje djece počinje u sedmoj ili osmoj godini, a traje do vremena mutacije (za dječake). To je razdoblje zahtjevno jer pravilnom nastavom treba razviti temeljna znanja o glazbi te raditi na sluhu, ritmu i glasu koji će biti zdrav i pravilno postavljen. Nastava treba biti prilagođena dječjim psihičkim i fizičkim

sposobnostima. U pjevanju ima mnogo detalja koji su djeci nerazumljivi pa ih treba pojednostaviti podučavajući ih s mnogo razumijevanja i strpljenja. Djeca lako ispunjavaju mnoge zahtjeve ako su im dovoljno razumljivi i jasni. Vrlo je čest problem forsiranja tona, već prethodno spomenut, pa treba na vrijeme otkloniti takav pristup i održati prirodni dječji zvuk s jasnim izgovorom teksta. Ako se te važne stvari zanemare, napreznje izaziva promuklost. Također, pjevanje pjesama koje ne odgovaraju dječjim glasovima po rasponu, pisanih preduboko ili prenisko, može stvoriti veće probleme.

Izbor pjesama od velike je važnosti. Ako se u tom uzrastu čuvaju glasovi te razvija kultura pjevanja i izvođenja, djeca se poslije normalno i lako razvijaju u prave profesionalce.

Doba promjene – mutacija

U životu čovjek prolazi kroz dvije biološki dominantne faze koje utječu na psihičko i fizičko stanje.

Prva faza

jest pubertet, u kojem nastaju velike promjene u dječjem organizmu dječaka i djevojčica, doba sazrijevanja.

Druga faza

jest biološki pad – klimakterij.

Obje faze izrazito utječu na ljudski glas.

Pubertet se javlja individualno i na svakoga utječe individualno. Nekima nastaje ranije, a drugima kasnije (između dvanaeste i petnaeste godine), što ovisi o raznim čimbenicima kao što su podneblje, prehrana, način života, ali i spol (kod dječaka dolazi nešto kasnije). Trajanje puberteta također je individualno i ne može se točno odrediti. Mutacija nastaje s pojavom puberteta i prestaje njegovim završetkom. Kod dječaka je, naravno, izraženija i uočljivija. U tom razdoblju grkljan i glasnice rastu. Vokal-

ni aparat počinje raditi na drukčiji način. Dječje su glasnice duljine 6-8 mm, kod žena 14-18 mm, a muškaraca 20-27 mm. S mutacijom se javljaju i značajke kao npr. *slabljenje volje za pjevanjem, intonacija koja postaje nesigurna jer glasnice ne reagiraju na uho te brzo zamaranje glasa*. Redovito je i manji opseg glasa, promuklost i »preskakanje« glasa dječaka u glas odrasloga. U tom je razdoblju dovoljno pjevati tiše i ne opterećivati se previše (u razredu) kao i ne forsirati ono što nije moguće. Ruski liječnik Ljevidov mutaciju naziva *evolucijom*. Događa se da prvi glas često postane alt ili bas, a treći sopran ili tenor. Zanimljiv je i podatak da ako se u tom razdoblju ne pjeva, to šteti razvoju glasa. Zapušteni glasovi u doba mutacije poslije pokazuju da su izgubili na intenzitetu. Prema fazama mutanti se dijele na sljedeće skupine:

- 1) predmutanti (f - g₁)
- 2) mutanti (c - f₁)
- 3) postmutanti (G - c₁).

Djevojački glasovi nakon mutacije dobivaju opseg i punoću odraslih, zrelih žena. Nakon toga, u dobi od 16, 17 godina, vrijeme je za početak učenja solo pjevanja, a za muške glasove oko 18., 19. godine. Muški glasovi u početku imaju odlike baritona, a zatim se razvijaju u tenore ili basove.

Poneki skladatelji pišu skladbe za dječji zbor ne poznajući dovoljno problematiku te dobi kao ni dječje mogućnosti. To dovodi do toga da s dječaćkim glasovima do mutacije postupaju kao sa sopranima, mezzosopranima ili altovima. Zahtjevnije su to melodijske linije koje traže zrelost, punoću i izdržljivost koje dječji glas, iako se čini da trenutačno ima kvalitete, ne može izdržati. Boja dječjega glasa slična je spomenutima, ali velike su razlike u ostalim komponentama i o tome i voditelji i skladatelji trebaju voditi računa.

U svakom slučaju potrebno je ostati pod nadzorom mentora i kvalitetno voditi glas kako bi on u budućnosti dosegnuo svoj puni potencijal.